

Oldtidens underholdning

Oldtidens legetøj ▶
Små børn har altid elsket dyrefigurer. Denne trætiger blev fundet i en grav i Theben, der ligger ved Nilens bred. Tigern var legetøj for et egyptisk barn for over 3500 år siden. Den har ganske vist mistet det ene ben, men er meget livagtig. Den har glasøjne, og munden kan åbnes og lukkes med en snor.

OLDTIDENS MENNESKER HAVDE ikke ret meget tid til at lege. De fleste børn arbejdede: De kunne fx skræmme fugle væk fra afgrøderne, allerede inden de var gamle nok til at tale. Når børnene endelig havde tid til at slappe af, legede de med legetøj, der var enkelt og lignede de ting, som småbørn leger med i dag – bolde, dukker, dyr og legetøj med hjul.

tænk engang ... tænk engang ... tænk engang ... tænk engang ...

Aztekerne i det gamle Mexico lavede legetøj med hjul til børnene, men brugte aldrig hjul til transport. Nogle eksperter mener, at det var, fordi de ikke kunne bruge vogne til noget, da de ikke havde trækdyr. Der var nemlig ingen heste i Mexico, før europæerne tog dem med i 1519.

Vi kender disse forhistoriske legesager og spil, fordi arkæologer (folk, der studerer resterne af gamle samfund) har fundet rester efter dem i grave og ruiner. I egyptiske grave har man fundet mange legesager. De er meget velbevarede på grund af den tørre ørkenluft.

◀ De første dukker
Det er slet ikke så let at sige, hvem der lavede de første dukker. Mange oldtidsfolk lavede små menneskefigurer, men de blev brugt i religiøse ceremonier, ikke som legetøj. Måske er nogle figurer blevet brugt til begge dele. Hopi-indianerne i Arizona, USA, lavede farvestrålende *kachina*-figurer som denne. De blev brugt i religiøse ceremonier, men bagefter fik børnene dem.

I stedet for terninger kastede de oldgræske børn med astragaler – firkantede ankelknogler fra fx svin.

Organiserede sportskampe og stævner har også en lang historie. De Olympiske Lege startede i den græske oldtidsby Olympia i år 776 f.Kr. Alle deltagerne var nøgne, og vinderen i disciplin fik en krans af blade – plus æren. De Olympiske Lege var en del af en religiøs fest; man holdt pause i konkurrencerne, fordi der skulle ofres 100 stykker kvæg (de skulle dræbes til gudernes ære).

■ Kuglespil ◀
For over 2000 år siden spillede romerske børn 'nødder' ved at trille med hasselnødder, runde småsten eller særlige glaskugler. De var dog ikke de første, der trillede med kugler. Flere hundrede år før spillede egyptiske børn et lignende spil med kugler af brændt ler. I det 18. århundrede begyndte man at lave legetøjskugler af marmor.

Romerske løjer

TO KRIGERE, DER ER BEVÆBNET med primitive våben, træder ind i en enorm arena. De kæmper mod hinanden til døden. Mens taberens blod flyder ud i det varme sand, bliver sejrherren tiljublet af 50.000 tilskuere! Det lyder som et moderne, voldeligt computerspil, men det er det ikke. Den slags blodige kampe tiltrak masser af tilskuere i Rom for 2000 år siden.

Kampene hed *munera* og foregik på de romerske arenaer, hvor man også holdt kapløb med stridsvogne, teaterforestillinger og kampe med vilde dyr. Krigerne blev kaldt gladiatorer og var enten slaver, krigsfanger eller kriminelle. De dygtigste blev helte, ligesom nutidens sportsstjerner.

Man har fundet gammel romersk graffiti, hvor der står: *Gladiatoren Celadus får pigernes hjerter til at banke.*

- ▲ **Søslag**
 - Af og til blev arenaen fyldt med vand, og så udkæmpede gladiatorerne søslag.
- ▼ **Udstyr og våben**
 - Gladiatorkampene blev arrangeret lige så omhyggeligt som en moderne wrestlingkamp.
 - Der var mange forskellige kombinationer af våben og udstyr, alt sammen med særlige navne. Her kæmper en *retiarius* (netkæmper) til venstre mod en *secutor* (forfølger).

En grufuld død
Kampene i den romerske arena var så barbariske, at en enkelt gladiator begik selvmord for at slippe for at møde sin fjende. Han sneg sig ud på toilettet, lige inden han skulle i kamp, og så kvalte han sig selv med den ulækre svamp på en pind, som romerne brugte i stedet for toilettejpapir.

Gladiatorernes liv handlede kun om arenaen, og ikke alle kampe endte med døden. Hvis taberen kæmpede bravt, viftede tilskuerne med deres lommelørklæder, for at hans liv skulle skånes.

Fiskemandens hjelm ►
Gladiatorens beskyttelsesudstyr passede til risikoen for, at han blev såret: hvis gladiatoren døde for hurtigt, blev forestillingen jo ødelagt! En *murmillio* (fiskemand) var iført en kraftig hjelm med visir for at beskytte ansigtet. Han bar ikke panser på kroppen, men kunne beskytte sig med et skjold. En *hoplomachus* (græsk kriger) bar hjelm, et stort skjold og panser på den ene arm og det ene ben. En *retiarius* bar dog kun panser på den ene arm.

Vi mødes ved daggry

VOR LANGT VIL du gå for at få ret? For ikke så længe siden kunne man finde på at dræbe den, man var uenig med, i en duel. I duellerne, der meget tit endte med døden, kunne overklassen fuldt lovligt afslutte konflikter og hævne fornærmelser.

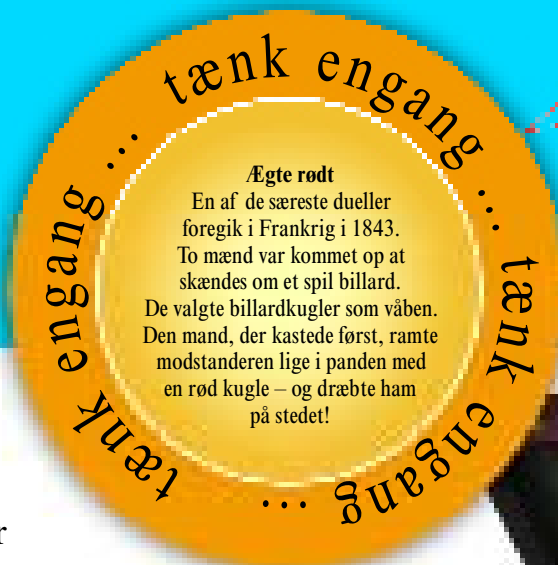
Duellerne begyndte som en slags retslig tvekamp for 1500 år siden. To mænd, der begge påstod, at en bestemt ting var deres, kunne afgøre sagen ved at slås om det. Man troede, at Gud ville lade den rigtige ejermand vinde.

Dueller

Dueller blev en måde at rense sit navn på, hvis man var blevet fornærmet. Den mand, der var blevet fornærmet, udfordrede sin modstander til en duel, og så skulle modstanderen vælge de våben, der skulle bruges.

Nævekampe ►

Moderne boksport begyndte i det 19. århundrede. To mænd kæmpede om en præmie med de bare næver. Men nævekampe var også populære under de første Olympiske Lege og i det gamle Rom, hvor disse figurer blev lavet for 2100 år siden.

◀ **Fægtning**
Dengang alle rigmænd gik med sværd til hverdag, var sværddueller meget almindelige. Moderne fægtekampe er en ufarlig form for sværdduel. Der findes tre slags fægtesværd: fleuret, kårde og sabel, og kården er det af de tre sværd, der minder mest om et duelsværd. Klingen er dog ikke skarp.

▲ Duelleringspistoler

For at forhindre snyderi kunne man købe særlige duelleringspistoler, der blev solgt parvis, ligesom disse fra 1804. Duellanterne stillede sig med ryggen mod hinanden (helst ved daggry) og gik et bestemt antal skridt frem, hvorefter de vendte sig og skød. Duellanterne havde hver sin 'sekundant' (hjælper), som sørgede for, at alt gik rigtigt til.

Der var strenge regler for dueller, men de fleste dueller endte med døden, og derfor blev de forbudt i de fleste lande. Derefter fandt man på mere ufarlige tvekampe, nemlig boksning, brydning og fægtning, hvor begge deltagere overlever og kan deltage i mere end én kamp!

Det gamle ordsprog *Pistoler til to – og kaffe for én* fortæller alt om den dødelige udgang på en duel.